

LEUVENSE ONDERZOEKERS WERKEN AAN MEDICIJN TEGEN SPIERZIEKTE ALS

Voor het eerst beginnen in Leuven tests met een medicijn tegen de ongeneeslijke spierziekte ALS. Bij een aantal proefpersonen zal het eiwit VEGF rechtstreeks in de hersenen ingespoten worden. De onderzoekers zijn hoopvol, want tests met muizen

en ratten gaven goede resultaten. «We gaan ALS niet kunnen genezen met dit middel, maar we kunnen hopelijk wél het leven van de patiënt verlengen», zegt professor Peter Carmeliet.

PHILIPPE GHYSENS

«Vergelijk het met eerste chemo voor kankerpatiënten»

Professor Peter Carmeliet is al begonnen met het rekruteren van proefpersonen.

Foto's PN

Onder meer in de laboratoria van Gasthuisberg werd er aan het middel gewerkt.

Amyotrofe Laterale Sclerose (ALS) is een vreselijke aftakelingsziekte die één op twintigduizend mensen treft. De ziekte slaat zonder waarschuwing toe bij gezonde mensen in de meest actieve periode van hun leven. De zenuwcellen in de hersenen en het ruggenmerg, die naar de spieren lopen, takelen af. De patiënt raakt volledig verlamd. Zowat de helft van de ALS-patiënten sterft binnen de drie jaar door ademnood. Een bekende ALS-patiënt in ons land is de onlangs overleden voetballer Fons Bastijns. Ook de Chinese leider Mao Zedong en de astrofysicus Stephen Hawking kregen te maken met de onbehandelbare spierziekte.

Eiwit

Onderzoekers van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) hebben nu ontdekt dat het eiwit VEGF mogelijk gebruikt kan worden als geneesmiddel tegen ALS. Professor Peter Carmeliet van de K.U.Leuven: «Uit experimenten hebben we geleerd dat VEGF een rol speelt in het ontstaan van de ziekte. Proefdieren en mensen met te weinig VEGF hebben een hoger risico op ALS. Als we hen VEGF toedienen, kunnen we de overleving verlengen.»

ALS Liga: «1.000 Belgische patiënten snakken naar goed nieuws»

De 800 à 1.000 ALS-patiënten in ons land volgen de wetenschappelijke vorderingen in de strijd tegen de ziekte op de voet, zo zegt een woordvoerder van de ALS Liga. «Op ons contactweekend in september heeft K.U.Leuven-professor Wim Robberecht alle onderzoeken die bezig zijn, op een rijtje gezet. Daar werd ook aangekondigd dat er tests zouden starten met medicijnen. Dit kan inderdaad een belangrijk onderzoek zijn voor ALS-patiënten. Zij willen zo vlug mogelijk goed nieuws horen.» Toch beseft men bij de ALS Liga dat de verwachtingen niet te hoog gespannen mogen zijn. «Behandeling van de ziekte is moeilijk omdat de oorzaken niet bekend zijn.» Professor Peter Carmeliet bevestigt dat: «ALS komt totaal onverwacht voor. We weten nog altijd niet waaraan het ligt. Meer dan waarschijnlijk is er een combinatie van kleine defecten die samen de ziekte induceren. Dat maakt het enorm moeilijk om een remedie te vinden. ALS is een ziekte waar we weinig vat op krijgen.» (PhG)

MET ONS MIDDEL KUNNEN WE ALS NIET GENEZEN, MAAR HOPELIJK WÉL HET LEVEN VAN DE PATIËNT VERLENGEN — EEN ESSENTIËLE EERSTE STAP

Prof. Peter Carmeliet (K.U.Leuven)

«Genezing is op dit moment onmogelijk. ALS is een zogenaamde multifactoriële ziekte: ze wordt veroorzaakt door verschillende defecten in een gen of een eiwit of een functie. Daarom is het bijzonder moeilijk om ze met één enkel medicament te genezen. Dat was met de bestrijding van kanker in het begin ook zo. Men is begonnen met chemotherapie. Dat werkte een béétje. Dan hebben ze gezien dat een combinatie van twee chemo's beter werkte. Combineer dat nog met andere antistoffen, en het gaat nóg beter. Dat is dezelfde weg die het onderzoek naar de behandeling van ALS nog zal moeten afleggen.»

Sprankel hoop

Onderzoekers Carmeliet en zijn collega's Wim Robberecht en Diether Lambrechts zijn zich ervan bewust dat de zowat duizend ALS-patiënten in Vlaanderen elk sprankeltje hoop met beide handen zullen vastgrijpen. Ze waarschuwen daarom voor overdreven optimisme. «Dit is slechts één van de stappen die we moeten zetten. En bovendien: een mens is geen muis. Als je bij proefdieren VEGF geeft vóór de ziekte optreedt — dus voor de verlamming zichtbaar is — verleng je de levensduur met 30 procent. Maar in de kliniek komen de patiënten pas als ze al verlamningsverschijnselen hebben en al de helft van hun zenuwen aangeast is. Wat weg is, kan VEGF ook niet meer terughalen. Wat VEGF wél doet, is de zieke cellen langer doen leven en de zenuwen langer in gezonde toestand

houden. Maar nog eens: ALS is een complexe ziekte. Ze verschilt in ernst en graad van persoon tot persoon. We kunnen nu onmogelijk zeggen: de patiënten gaan door de behandeling met het eiwit zoveel langer leven.»

Pompje in hersenen

Sommige ALS-patiënten, zoals de jonge voetballer Jan Plessers, zijn naar China gegaan voor een stamcelbehandeling. Tot nu is er geen enkel bewijs dat die behandeling ook maar enig effect heeft, en ze is niet te vergelijken met het geneesmiddel dat de Vlaamse vorsers ontwikkelden. «Wat ze in China doen, is charlatanisme. Ze weten niet eens wat ze de mensen inspuiten. Er is misschien een tijdelijke verbetering, maar komt die niet gewoon door de anabole steroïden die de patiënten op voorhand ingespoten kregen? Allemaal nattevingerwerk. Ons geneesmiddel is gebaseerd op genetische en farmacologische studies bij muizen en ratten. Biologisch veel beter onderbouwd, dus.»

DIT IS COMPLEET NIET TE VERGELIJKEN MET DIE CHINESE STAMCEL-BEHANDELING: PUUR NATTEVINGERWERK

Prof. Peter Carmeliet

De onderzoekers zijn intussen begonnen met het rekruteren van proefpersonen. «We gaan zien of het medicijn veilig is. De patiënten krijgen een pompje ingeplant. Met een katheder gaat het geneesmiddel naar de hersenkamer. Dat is een routine-ingreep. Het probleem is dat we niet weten hoe een mens gaat reageren op het injecteren van VEGF in de hersenen. Daarom gebruiken we eerst heel lage dosissen, die geleidelijk aan worden opgebouwd om te zien of het veilig is», zegt Peter Carmeliet.

Het zal volgens de wetenschappers nog verschillende jaren duren voor het ALS-geneesmiddel op de markt kan komen.